

Reactie Nederland op het vierde advies over Nederland van het Adviescomité voor het Kaderverdrag inzake de Bescherming van Nationale Minderheden

Op 24 augustus 2023 heeft het Adviescomité van de Raad van Europa haar advies over Nederland inzake het Kaderverdrag voor bescherming van nationale minderheden gepubliceerd. In het vierde adviesrapport doet het Adviescomité vijf aanbevelingen voor onmiddellijke actie ter bescherming van minderheden in Nederland. Deze reactie gaat in op deze aanbevelingen.

Aanbevelingen voor onmiddellijke actie

1. Tref in overleg met vertegenwoordigers van de Friese minderheid positieve maatregelen, inclusief het beschikbaar maken van voldoende financiering, om het lerarentekort Fries in basis- en voortgezet onderwijs aan te pakken en het leraarschap aantrekkelijker te maken. Ook zou de Onderwijsinspectie alle mogelijke steun van de autoriteiten moeten krijgen bij het monitoren van het onderwijs over en in het Fries.

Het kabinet stelt vanaf 2024 structureel extra middelen beschikbaar voor leraren Fries voor het primair- en voortgezet onderwijs, namelijk €1,4 miljoen. In aanloop naar de nieuwe Bestjoersôfspraak Fryske taal en kultuer 2024-2028, maakt het Rijk afspraken met de provincie Fryslân over de invulling en besteding van deze middelen. De focus ligt op het werven, stimuleren, opleiden, nascholen en begeleiden van leraren. Hierbij wordt ook aansluiting gezocht met bestaande, regionale initiatieven om het algemene lerarentekort aan te pakken.

De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op het onderwijsaanbod, zo ook op het aanbod van het schoolvak Fries. De verantwoordelijkheid voor goed onderwijs ligt bij de schoolbesturen. Dit geldt ook voor het onderwijsaanbod Fries en de kwaliteit daarvan. In het toezicht sluit de inspectie aan bij deze verantwoordelijkheid, zo ook voor het Fries bij de schoolbesturen die scholen in Fryslân hebben en die het Fries moeten aanbieden. Bij elk vierjaarlijks onderzoek is de stand van zaken voor het Fries één van de te onderzoeken thema's en komt dit bij alle startgesprekken aan bod. Ook kan Fries deel uitmaken van verificatie-activiteiten op de scholen. Als besturen en/of scholen zich niet aan de wettelijke vereisten houden heeft de inspectie de bevoegdheid tot ingrijpen en kan zij waar nodig een herstelopdracht geven. De inspectie heeft de kennis en expertise voor het uitvoeren van dit toezicht in huis, waarbij Fries net zo belangrijk is als andere vakken. Naast het toezicht op het Fries bij scholen en besturen doet de inspectie ook themaonderzoek naar het Fries. Voor het laatst heeft dit onderzoek in 2019 plaatsgevonden. Het volgende onderzoek staat gepland voor 2025.

2. Kies voor een flexibelere en meer inclusieve aanpak van het toepassingsbereik van het Kaderverdrag; ga een formele, constructieve dialoog aan met zowel vertegenwoordigers van Roma en Sinti en woonwagenbewoners over hun verzoek om erkenning als nationale minderheid krachtens het Kaderverdrag als met de autoriteiten van Bonaire en vertegenwoordigers van sprekers van het Papiaments over uitbreiding van de toepassing van het Kaderverdrag naar de Papiaments-sprekende gemeenschap op Bonaire. Tot die tijd dienen de autoriteiten de bepalingen van het Kaderverdrag per artikel op een inclusieve en pragmatische manier uit te voeren en toe te passen op personen van bovengenoemde gemeenschappen in het Europese deel van Nederland en wel in nauwe samenwerking met vertegenwoordigers van die gemeenschappen.

De Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR) heeft in het nationaal actieplan voor 2023 gesteld dat het uitbreiden van de werkingssfeer van het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden met Roma en Sinti en aanverwante gemeenschappen, een stap in de goede richting zou zijn in het vormgeven van de erkenning van deze gemeenschappen. Het kabinet heeft toegezegd te onderzoeken of toetreding van Roma- en Sinti-gemeenschappen tot het Kaderverdrag mogelijk is en op welke wijze toetreding de situatie van de Roma- en Sinti-gemeenschappen in Nederland verbetert in relatie tot de specifieke onderdelen van het Kaderverdrag. Ik streef ernaar om in de loop van 2024 een standpunt richting het parlement te kunnen brengen. Uitbreiding van het Kaderverdrag is uiteindelijk een politieke keuze, waar de Tweede - en Eerste Kamer over moeten beslissen.

Daarnaast worden vertegenwoordigers van Roma- en Sinti-gemeenschappen en woonwagenbewoners periodiek geraadpleegd over uiteenlopende onderwerpen. Bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is het Nationaal contactpunt Roma en Sinti belegd. Dit is een direct contactpunt voor Roma en Sinti gemeenschappen en lokale overheden. Het contactpunt

organiseert dialogen met Roma en Sinti gemeenschappen en betrokken departementen over belangrijke thema's voor de gemeenschappen, zoals bijvoorbeeld over de ervaringen van gemeenschappen met antizyganisme, over stateloosheid of over de bouw van standplaatsen.

Met betrekking tot de Papiaments sprekende inwoners van Bonaire sta ik positief tegenover het idee om te onderzoeken of het mogelijk is om hen als minderheid te erkennen onder het Kaderverdrag. Ik zal hierover in gesprek gaan met de relevante departementen en het Openbaar Lichaam Bonaire. Aanvullend is per 22 januari 2024 het Papiaments op Bonaire erkend onder deel III van het Handvest.

3. Neem in de Wet Gelijke Behandeling expliciete verwijzingen op naar de grond 'taal', 'huidskleur' en 'etnische herkomst' en maak de bevolking, inclusief personen die behoren tot de Friese minderheid en tot gemeenschappen die het meest worden blootgesteld aan discriminatie, bewust van het bestaan en de toepassing van de bepalingen van deze wet.

De Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB) verbiedt discriminatie op grond van ras, waaronder ook taal (en dus ook Fries) wordt verstaan. De Adviescommissie adviseert om discriminatie op grond van taal expliciet op te nemen in de wetgeving. De AWGB geeft de rechter en Het College voor de Rechten van de Mens (hierna: het College) dat toeziet op de naleving van de gelijke behandelingswetgeving, een ruime beoordelingsvrijheid bij de interpretatie van de gronden die door de wetgeving worden beschermd. Het College heeft voorheen altijd het standpunt ingenomen dat het begrip ras moet worden geïnterpreteerd op basis van de definitie zoals deze in het Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Rassendiscriminatie is opgenomen. Volgens vaste oordelenlijn van het College omvat onderscheid op grond van ras onder andere onderscheid op grond van huidskleur, afkomst en nationale of etnische afstamming. De grond ras biedt hierbij ook bescherming voor taal.

Het College heeft onlangs voor de vijfde keer de werking van de gelijke behandelingswetgeving geëvalueerd. Het College pleit ervoor om gronden als huidskleur, afkomst en taal nader te specificeren in de Algemene Wet Gelijke Behandeling. Een soortgelijke suggestie is onlangs gedaan door de Nationaal Coördinator Discriminatie en Racismebestrijding. De regering ziet daarom aanleiding om een onderzoek te starten naar de mogelijkheid om nieuwe gronden in de AWGB op te nemen die gerelateerd zijn aan de grond ras.

4. Zorg voor een formele, effectieve en permanente structuur op centraal niveau voor overleg met zowel vertegenwoordigers van diverse gemeenschappen van Roma, Sinti en woonwagenbewoners als vertegenwoordigers van andere gemeenschappen met een soortgelijk verzoek. Verbeter in algemene zin ook de samenwerking met organisaties die opkomen voor de belangen van deze gemeenschappen.

Zoals hierboven bij punt 2 omschreven is het Nationaal contactpunt Roma en Sinti belegd bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het contactpunt organiseert dialogen met Roma en Sinti gemeenschappen, betrokken departementen en de sector over belangrijke thema's voor de gemeenschappen. Roma- en Sinti-gemeenschappen alsook woonwagenbewoners worden regelmatig geconsulteerd als het aankomt op het beleid met betrekking tot huisvesting en woonwagenstandplaatsen.

5. Bestrijd en veroordeel publiekelijk tot op het hoogste politieke niveau alle vormen van antisemitische en islamofobische uitingen van publieke figuren en bied actief ondersteuning aan maatregelen die mensen bewuster maken van alle vormen van haat in de samenleving, zoals zigeunerhaat. De autoriteiten dienen hiertoe extra inspanningen te leveren om haatzaaiende uitspraken en haatmisdrijven op onder andere sociale media op een effectieve manier te voorkomen, onderzoeken en vervolgen, en om personen die behoren tot gemeenschappen die het meest met haat te maken hebben, bewust te maken van de diverse mogelijkheden om hier melding van te maken en juridische actie op te ondernemen.

In Nederland is iedereen gelijk en heeft iedereen de vrijheid om zichzelf te zijn. Het gelijkheidsbeginsel is vastgelegd in artikel 1 van de Grondwet. Discriminatie op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke opvatting, ras, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid of op welke grond dan ook is niet toegestaan. Artikel 1 is uitgewerkt in verschillende wetten, zoals de AWGB en het Wetboek van Strafrecht. Discriminatie en racisme zijn in de Tweede Kamer, net als in de rest van de samenleving, verboden en onacceptabel. Tegelijkertijd zijn open debat en vrijheid van

meningsuiting essentieel in een democratische samenleving. Vrijheid van meningsuiting wordt in Nederland ruim geïnterpreteerd, vooral waar het kan bijdragen aan het publieke debat. Dit neemt niet weg dat de overheid een duidelijke grens stelt als het gaat om strafbare uitingen en discriminatie. Volgens de Nederlandse wet dragen discriminerende uitingen niet bij aan het politieke of publieke debat. Politici kunnen worden vervolgd voor publieke uitlatingen buiten de parlementaire muren, die bijvoorbeeld kunnen worden aangemerkt als groepsbelediging of aanzetten tot haat of geweld onder het Nederlandse strafrecht. Hoewel politici wettelijk niet aansprakelijk kunnen worden gesteld voor uitlatingen tijdens zittingen van de Tweede Kamer, is de vrijheid van meningsuiting in het parlement niet onbeperkt. Volgens het Reglement van Orde van de Kamer kan de Voorzitter elk lid dat racistische beledigingen uit of oproept tot haat, tot de orde roepen en verschillende maatregelen nemen, zoals het geven van een waarschuwing om hen het woord te ontnemen of hen te bevelen de vergadering te verlaten. De huidige voorzitter van de Tweede Kamer overlegt actief met de fractievoorzitters over het taalgebruik in de Kamer.

Daarnaast is Nederland momenteel bezig met het intensiveren van de interdepartementale aanpak van online haat zaaien. Het kabinet heeft de Tweede Kamer op 22 februari 2023 een brief gestuurd waarin het inzet op een meer integrale, samenhangende en gestructureerde aanpak in de komende jaren. Deze aanpak wordt vormgegeven aan de hand van de pijlers wet- en regelgeving, handhaving, preventie en bewustwording, zoals ook gevraagd in het advies van de Raad van Europa. Deze pijlers worden momenteel door een interdepartementale werkgroep uitgewerkt tot concrete acties. Deze uitwerking vindt onder andere plaats middels het consulteren van stakeholders.

Verder werkt Nederland momenteel aan de nationale implementatie van de Digital Services Act (DSA). De DSA regelt dat online platforms verplicht zijn om illegale inhoud op hun platform aan te pakken wanneer deze wordt gemeld. Burgers en zogenaamde 'trusted flaggers' kunnen inhoud melden en als deze illegaal is, moeten platforms deze verwijderen. De DSA zal gefaseerd in werking treden. Sinds 25 augustus gelden de regels die voortvloeien uit de DSA voor zogenaamde zeer grote online platforms en zeer grote online zoekmachines. Deze partijen moeten voldoen aan extra strenge due diligence-verplichtingen, waaronder de verplichting om de zogenaamde systeemrisico's die voortvloeien uit hun diensten of algoritmen te beoordelen en te beperken. Systeemrisico's omvatten de verspreiding van illegale inhoud, zoals illegale haatzaaiende uitlatingen en daadwerkelijke of voorzienbare negatieve gevolgen voor grondrechten, verkiezingsprocessen, de volksgezondheid en minderjarigen.

De DSA zal ook van toepassing zijn op andere online marktplaatsen, sociale netwerken, zoekmachines, cloud providers, internetproviders en platforms voor het delen van content, zoals videoplatforms en online reis- en accommodatieplatforms die veel worden gebruikt in Nederland en Europa. Op 17 februari 2024 moeten alle intermediaire diensten volledig voldoen aan de DSA.